

**METHODS OF CREATING THE IMMATERIAL PATRIMONY OF
THE ROMANIAN LITERATURE. CASE STUDY: E.
LOVINESCU'S MONOGRAPHY DEDICATED TO THE LIFE AND
WORKS OF GRIGORE ALEXANDRESCU**

**MODALITÉS DE CRÉATION DU PATRIMOINE IMMATÉRIEL
DE LA LITTÉRATURE ROUMAINE. ÉTUDE DE CAS : LA
MONOGRAPHIE DE E. LOVINESCU DÉDIÉE À LA VIE ET
À L'ŒUVRE DE GRIGORE ALEXANDRESCU**

**MODALITĂȚI DE CREARE A PATRIMONIULUI IMATERIAL
AL LITERATURII ROMÂNE. STUDIU DE CAZ: MONOGRAFIA
LUI E. LOVINESCU DEDICATĂ VIEȚII ȘI OPEREI LUI
GRIGORE ALEXANDRESCU**

Sanda PĂDUREȚU, Angelica CĂPRARU,
Departamentul de Limbi Moderne și Comunicare
Facultatea de Construcții de Mașini
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca
Bd. Muncii, 103-105, 400641 Cluj-Napoca, România
Sanda.Paduretu@lang.utcluj.ro
Angelica.Capraru@lang.utcluj.ro

Abstract

The present paper aims to examine several ways of creating the intangible heritage in the history of Romanian literature by identifying the means of building a literary canon. This includes the creation of the posture of canonical writers in the monographs, seeking the edification of the author as the object of the biography dedicated to them. Through the monograph dedicated to the life and work of Grigore Alexandrescu, E. Lovinescu confirms the canonical value of this writer - already considered as "classic" at the time - by trying to reconstruct his life as part of an ambitious plan of restitution for all the notable figures of the 19th century Romanian literature.

Résumé

Cet article se propose d'examiner les modalités de création du patrimoine immatériel de l'histoire de la littérature roumaine, par l'identification des moyens de construction d'un canon littéraire. Celui-ci comprend la création de la condition de l'écrivain dans les monographies des écrivains canoniques, visant l'édification de l'auteur en tant qu'objet de la biographie qui lui est dédiée. Par la monographie dédiée à la vie et à l'œuvre de Grigore Alexandrescu, E. Lovinescu confirme la valeur canonique de cet écrivain déjà considéré comme « classique » à l'époque et tente de reconstituer sa vie comme partie d'un plan ambitieux de restituer toutes les figures considérées réellement notables dans la littérature roumaine du siècle passé.

Rezumat

Prezenta lucrare își propune să examineze modalitățile de creare a patrimoniului imaterial în istoria literaturii române, prin identificarea mijloacelor de construire a unui canon literar. Acesta include crearea posturii scriitorului în monografiile scriitorilor canonici, urmărind edificarea autorului ca obiect al biografiei care îi este dedicată. Prin monografia dedicată vieții și operei lui Grigore Alexandrescu, E. Lovinescu confirmă valoarea canonică a acestui scriitor considerat deja drept „clasic” în epocă și încercând să-i reconstituie viața ca parte a unui plan ambițios de a restitui toate figurile considerate ca fiind realmente notabile în literatura română din veacul precedent.

Keywords: *intangible heritage, canonical authors, monograph, life and work*

Mots-clés : *patrimoine immatériel, écrivains canoniques, monographie, vie et œuvre*

Cuvinte cheie: *patrimoniu imaterial, scriitori canonici, monografie, viața și opera*

Șirul de monografii dedicate de către E. Lovinescu lui Grigore Alexandrescu (1910, ediția a II-a 1928), Costache Negruzzi (1913, ediția a II-a 1924, ediția a III-a 1940) și Gh. Asachi (1921, ediția definitivă 1924) indică interesul criticului spre zona clasicității, fiind închinată unor scriitori considerați a fi destul de asemănători ca profil artistic, importanță și situație istorică.

Valoarea canonică a acestora este susținută de reputația de care se bucurau încă din epoca în care biograful și criticul lor își inițiază acțiunea, aceea a unor „clasici”, a unor autori pe care studiile critice și istoriografice îi semnalau ca atare, iar manualele îi propuneau stăruiților ca modele. Alexandru George, cel care a îngrijit ediția de *Opere* a lui E. Lovinescu, afirmă că ideea lui Lovinescu de a încerca să le reconstituie viețile autorilor menționați mai sus și să le supună unor analize aprofundate operele a fost schițată încă din timpul doctoratului sau la Paris¹.

Tot *Notele* asupra *Operelelor* lovinesciene ne relevă faptul că, într-o scrisoare datată 9 iulie 1909, adresată lui Mihail Dragomirescu se menționează pentru prima dată studiul monografic dedicat lui Alexandrescu: „Gr. Alexandrescu merge bine de tot. Știi că iese un volum întreg. Am de gând ca în octombrie să cer învoirea Facultății de Litere de a ține o serie de 8-10 conferințe asupra lui Alexandrescu, urmând să-l scot apoi în volum. Ce zici de așa ceva? Sunt multe lucruri de spus; și am procedat la o minuțioasă biografie sufletească a poetului”. Articolul *Dis manibus sacrum* din *Convorbiri critice* conține următoarea precizare: „Cu volumul *Grigore Alexandrescu, viața și opera lui* încep un lung șir de cercetări de istorie literară, ce au a încheia o *Colecție a scriitorilor români*, pe un plan de cel puțin douăzeci de volume. Pregătindu-mă pentru o muncă atât de stăruitoare și de îndelungă, nu mă pot opri de a nu povesti căror tainice îndemnuri am urmat.”²

Planul pus în lumină apare ca fiind unul extrem de ambițios, ce avea să includă toate figurile considerate ca fiind realmente notabile în literatura română din veacul precedent, într-un gen de efort care nu înțelegea pe atunci să se apropie de figurile trecutului în mod selectiv (după afinități sau căutându-și aliații pentru o astfel de acțiune complexă). Dorea pur și simplu să scrie o serie de succesiune de monografii atât critice cât și informative, după un criteriu de exploatare exhaustivă a materialului documentar sau estetic analizat cât mai judicios.

Alexandru George vede³ în interesul lui Lovinescu pentru genul acesta de studii nu doar semnul unei ezitări de a-și preciza vocația sau al unui diletantism ce l-ar fi făcut să adopte la întâmplare forme de expresie atât de îndepărtate una de alta – ci pune eclectismul cercetărilor

¹ GEORGE, Alexandru, *Note* în E. Lovinescu, *Opere III*, ediție îngrijită de Maria Simionescu și Alexandru George, studiu introductiv și note de Alexandru George, Editura Minerva, București, 1984, p. 490

² LOVINESCU, Eugen, *Scrisori și documente*, ediție îngrijită de N. Scurtu, București, 1981, p. 117, apud. Alexandru George, *op.cit.*

³ GEORGE, Alexandru, *op.cit.*, p. 490-491

lovinesciene pe seama unei vocații istorice și critice care îl îndemna să urmărească plin de curiozitate și figurile trecutului.

Tot Alexandru George este cel care identifică în filonul istoric al criticului corelarea cu orientarea criticii franceze din acea vreme, respectiv elaborarea de monografii, după o schemă compozițională destul de asemănătoare: „o biografie redusă la esențial, cu eliminarea factologiei și a parazitismului erudit sau anecdotic, o corelare cât mai strânsă a evenimentelor vieții cu elaborarea și apariția operelor, o analiză cât mai pătrunzătoare și succintă, făcută în spirit contemporan, dar nepierzând din vedere situația istorică a scriitorului respectiv. Se poate afirma că acest moment al istoriografiei literare franceze ilustrează sinteza dintre metoda psihologistă a lui Sainte-Beuve și aceea istoristă a lui taine, dar și o fericită împletire a intuiției artistice cu rigoarea informației, a artei cu știința, fără ca vreuna din aceste componente să fie opusă celeilalte sau să fie scoasă în evidență prin declarații de principii”⁴. În continuare, el ne atrage atenția că vom regăsi toate semnele acestei orientări în monografiile de tinerețe ale lui Lovinescu, născute în ambianța și stilul cercetării de tip universitar, recunoscutibile la mai multe studii ulterioare de același gen, dar care la momentul respectiv reprezentau o relativă noutate. O scurtă trecere în revistă a încercărilor monografice despre autorii români de curând clasicizați la data respectivă, înregistrează doar câteva lucrări: N. Petrașcu, critic de formație similară cu cea a lui Lovinescu, dăduse un *M. Eminescu*, 1892 și un *Vasile Alecsandri*, 1894; Gh. Bogdan-Duică scrisese un *Petru Maior*, 1893, dar și un studiu *Despre Grigore Alexandrescu*; I. Scurtu, un studiu despre *Viața lui Eminescu și proza lui literară*, apărut în limba germană etc.⁵

O altă observație notabilă a lui Alexandru George din aceeași lucrare este aceea potrivit căreia, deși recunoaște importanța inițiativelor monografice lovinesciene, Călinescu - un critic care îl va urma pe Lovinescu în tripla sa acțiune de exeget al literaturii contemporane, de istoric literar și scriitor de imaginație - adaugă o serie de judecăți generale care se vor impune și vor fi repetate de vocile majore ale criticii literare românești: „Monografiile lui E. Lovinescu nu sunt nici pe departe ceea ce ne-am închipui. Dacă le considerăm sub raportul istoric, rămânem mirați să vedem că lipsesc comparația, restabilirea epocii, punerea scriitorului în timp și spațiu. Bun ori rău, C. Negruzzi își avea mentalitatea lui literară, oglindea o lume care era interesantă. Istoricul renunță la această lature, mulțumindu-se a da, în genere după alții, câteva referințe asupra înrâurilor. Studiul său se reduce aproape numai la cronologie uscată, ce sfarmă impresia de organicitate. El nu e nici măcar dintre acei erudiți, pasionați de amănunt, care încântă pe câțiva colecționari cu pachetul de fișe. Monografia e bine informată, pe un material rezonabil cunoscut și inedit, o descriere foarte utilă a chestiunii, orgie de minuții însă nu. Când vine vorba de a da o judecată estetică, istoricul fuge în generalități didactice, cu un aer învederat de indulgență, sugerate într-un stil voit naiv”⁶.

Analizând receptarea critică a studiilor lovinesciene, Alexandru George constată că, la peste un secol de la apariția *Istoriei literaturii române* a lui Călinescu, Eugen Simion, autor la rândul său a unei cuprinzătoare monografii de tip informativ despre E. Lovinescu, abia le menționează, repetând aproape întru totul judecățile călinesciene: „După încercările mai vechi ale lui Iorga, monografiile despre Gr. Alexandrescu, Negruzzi, și, mai târziu Gh. Asachi, sunt printre cele dintâi în critica noastră. Deși nu a insistat în această direcție, E. Lovinescu a intuit utilitatea sintezelor critice și a oferit el însuși modele în acest sens, unele depășite azi, altele nu. Noutatea lor se deduce, în afara informației, din utilizarea criteriului estetic pe un teren în care funcționase până atunci numai apologia și descriția.”⁷

Nicolae Manolescu, în *Istoria critică a literaturii române* pornește de la mărturisirea din *Memoriile* lovinesciene potrivit căreia acesta nu și-a pierdut niciodată încrederea în natura artistică

⁴ *Ibid.*, p.491

⁵ *Ibid.*

⁶ CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, 1941, p. 716, apud. Alexandru George, *op. cit.*, p. 491-492

⁷ SIMION, Eugen, *Lovinescu, scepticul mântuit*, 1971, p. 32, apud. Alexandru George, *op. cit.*, p. 492-493

a criticii: „nevoia certitudinii – va preciza el – e singura nevoie spirituală ce ne mai rămâne”, pe baza acestui crez atribuindu-i Manolescu și revizuirile.⁸

Rezumând observațiile lui Manolescu referitoare la aceste episoade analitice ale lui Lovinescu, reținem următoarele: circumstanțele apariției monografiilor sunt strâns legate de încercările lui Lovinescu de a obține o catedră în învățământul superior, “punând un genunchi în pământ în fața universității, sacrificând pe altarul obiectivității științifice”. În jurul monografiilor, considerate a fi în maniera celor franceze a lui Lanson (*Voltaire* a acestuia e din 1906), s-a creat o lungă dispută, complicată în mod succesiv de comentatori. Avându-l la origine pe Iorga, deloc înclinat să-i concedă lui Lovinescu vreo calitate de istoric literar, clișeu acestui tip de interpretare este reluat de Călinescu în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Opinia fiind în general defavorabilă, criticul admite că Lovinescu este cel care introduce criteriul estetic și critic în istoria literaturii, negăsind însă nici el altceva de reținut în monografiile: partea de biografie părându-i-se o „cronologie uscată”, iar aprecierile critice propriu-zise, banale. Dincolo de circumstanțele speranței într-o carieră universitară care îl împing pe Lovinescu spre un tip de compromis pe care îl considera drept absolut necesar interesul său pentru cea din urmă, pentru istoria literară nu era un accident, lucru demonstrat și de reeditarea de câteva ori a monografiilor. Compromisul la care Manolescu face referire este exprimat de altfel în lecția de deschidere la Universitatea din București, publicată mai apoi, în „Convorbiri literare”, sub titlul *Critica și istoria literară*. Considerată mai mult o strategie decât un crez, lecția promite că va lăsa critica (și arta ei) la ușa amfiteatrului, devotându-se istoriei literare (și științei ei). Criticul remarcă substanța a ceea ce Călinescu îi impută lui Lovinescu, tocmai faptul că „nu s-a știut niciodată” ce credea Lovinescu despre autorii secolului XIX. Încercând să infirme câteva din reproșurile aduse monografiilor lovinesciene de-a lungul vremii, N. Manolescu le reia, îmbogățindu-le, într-o retorică a locului comun în analiza critică, făcând demonstrația criticului care citește în opera analizată doar ceea ce știe dinainte că va găsi: „Biografiile sunt documentate temeinic, la nivelul cunoștințelor epocii, relatarea e cursivă, plastică, mai ales că multe surse sunt reprezentate de înseși textele literare ale scriitorilor. Conflictul bunăoară dintre Alexandrescu și Heliade (*Grigore Alexandrescu*, 1909) e reconstituit prin prisma poeziilor celor doi, ținând de un schimb epistolar *sui-generis*. (...) E curios că Lovinescu nu aplică (ori încă nu-l are) criteriul poetului prin care va tria ulterior poezia modernă. Liricele, epicele, didacticele lui Alexandrescu sunt examinate democratic, laolaltă, iar epistolele, deși menționate drept cele mai izbutite, nu sunt analizate. Proza e prezentă doar cu titlul *Memorialului* de călătorie. Ce e drept, analizele sunt prea de tot didactice. Exceptional este din contra tabloul critic al edițiilor, ceea ce ar fi trebuit să-i atragă simpatia lui Iorga. Nu sunt deosebiri mari în monografia *Costache Negruzzi* (1913), unde, de pildă, refacerea din surse de epocă a figurii dascălului bațjocorit în *Cum am învățat românește* este o mica piesă de virtuozitate istorico-literară. (...) *Gheorghe Asachi* (1921) are aceleași calități și defecte.”⁹

Revenind la *Notele* lui Alexandru George, acesta reiterează faptul că cele trei monografii lovinesciene prezintă un sector mai puțin cunoscut și apreciat al activității sale, acela de istoric al literaturii române, iar abandonarea sau suspendarea acesteia în forma în care o începuse cu destul avânt a fost considerată de către majoritatea vocilor critice drept recunoașterea lucidă din partea autorului a unei alte vocații. Acesta invocă ipoteza potrivit căreia acțiunea de istoriograf literar a lui N. Iorga ar fi constituit o prea redutabilă concurență și că E. Lovinescu ar fi încercat să o ocolească sau să-și găsească un alt domeniu de aplicație. În acest sens îl citează pe Mircea Martin, care crede că Lovinescu a trebuit să se despartă de trecut, spre a se descoperi pe sine cu adevărat: „Așa încât, la 1910, când Lovinescu își ținea lecția inaugurală despre *Critica și istoria literară*, se poate spune că trecutul cultural și literar românesc fusese parcurs deja de Iorga și încă într-o manieră descurajantă – prin seriozitate și strălucire – pentru orice eventuală carieră viitoare. (...) Lovinescu a

⁸ MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p. 559

⁹ *Ibid.*

fost un autor care și-a gândit destinul, care a știut să se construiască pe sine prin renunțări ce s-au dovedit până la urmă profitabile. Renunțarea lui la istoria literară propriu-zisă poate fi interpretată și ca un fel de retragere strategică dintr-un teritoriu ocupat cu atâta autoritate de predecesorul său. El a înțeles că se poate formula pe sine într-un chip mult mai avantajos dedicându-se prezentului și modernității...”¹⁰

Am evidențiat în mod repetat modul în care receptarea critică a monografiilor lovinesciene debutează marcată fiind de clișeele prejudecăților interpretante, după un *pattern* instituit de vocile critice contemporane lucrărilor, precum și formele particulare în care acest model de receptare critică a fost continuat, în reperele sale esențiale, de lucrări majore care tratează tema luată în discuție.

Trebuie să remarcăm existența unui studiu de dată relativ recentă al Ligiei Tudurachi¹¹ care iese din tiparul istoriilor literare de tip vechi și împinge analiza înspre un teritoriu mult mai fecund, oferindu-ne o abordare fructuoasă și totodată soluția abandonării bagajului enorm al clișeelelor interpretante.

Prefața Ioanei Bot¹² la lucrarea Ligiei Tudurachi prounește de la observarea faptului că dezbaterile românești din peisajul ideilor literare continuă să se revendice de la Eugen Lovinescu, iar perspectiva istoriei noastre literare asupra modernismului și a raportului culturii românești cu Occidentul continua să fie puternic marcate de filiația lovinesciană. Toate acestea converg înspre clișeul *ilustrului întemeietor*: „cu toții credeam că știm să citim ceea ce am fost învățați să citim” (în opera, mai ales în romanele sale), putând astfel vorbi despre o *autoficțiune avant la lettre*. În romanele lovinesciene, Ioana Bot identifică felul în care logica narativă e suspendată în favoarea unei ritmici pure a textului. Ea consideră că lectura Ligiei Tudurachi ucide memoria literară a receptării scrierilor de ficțiune ale lui Eugen Lovinescu, proza așa zis ficțională a unuia dintre mentorii modernității românești fiind investigată pornind de la un eșec al receptării critice interbelice, pentru a reîncărca teorii ale citatului și intertextului, în relație cu un obiect de studiu cel puțin insolit în practica studiilor noastre literare. O mare calitate a studiului Ligiei Tudurachi este, potrivit Ioanei Bot, faptul că redeschide o dezbateră conceptuală acolo unde lucrurile păreau a fi fost spuse, iar interpretările de autoritate își dăduseră verdictele. Asistăm la o revizitare a retoricii livrescului modernist pentru a o așeza sub semnul conceptului de ilizibilitate în construcția sensului în care lectura polemică a bibliografiei este condusă cu mână sigură (axele construcției critice se sprijină atât pe studiile despre Lovinescu, cât și pe studiile de teorie literară și poetică, într-un demers în care nu exhaustivitatea, ci valoarea de semnificare a exemplului este criteriul ultim al dialogului critic)¹³.

Aplecându-ne asupra textului monografiei lovinesciene, remarcăm că segmentul dedicat *Vieții lui Grigore Alexandrescu* începe cu o expunere de motive în care fixează valoarea și rolul de întemeietor al acestuia în literatură română, deplângând totodată negarea statutului de scriitor canonic, prin lipsa de interes a contemporanilor: „O însemnată figură, nu numai pentru începutul, ci pentru întreaga noastră literatură, un scriitor care nu reprezintă numai o verigă în evoluția culturii și poeziei române, ci și o personalitate, independent prin noutatea accentului sufletesc și a cugetării, un poet peste care vremea nu a așternut decât câteva zeci de ani ar trebui să trăiască încă în amintirea supraviețuitorilor – și, totuși, în jurul lui nu găsim decât uitare! Astfel dispar sinter noi figure însemnate, fără a fi înțelese și cunoscute, iar timpul nu face decât să le îndepărteze și mai mult îngreunând cercetările literare”¹⁴.

¹⁰ MARTIN, Mircea, *G. Călinescu și „complexele” literaturii române*, 1981, apud. Alexandru George, *op. cit.*, p. 494-495

¹¹ TUDURACHI, Ligia, *Cuvintele careucid. Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2010

¹² BOT, Ioana, *Prefață*, în Ligia Tudurachi, *op. cit.*, p. 7

¹³ BOT, Ioana *op. cit.*, p. 7-12

¹⁴ LOVINESCU, E., *Viața lui Grigore Alexandrescu în Opere III*, București, Editura Minerva, 1984, p. 11

Criticul exprimă dificultatea demersului său, invocând existența unui singur izvor contemporan în studierea vieții lui Grigore Alexandrescu (scrisoarea lui Ion Ghica către Vasile Alecsandri), dezvăluind sursele alternative de documentare („pentru alte amănunte trebuie să recurgem la cercetări prin ziarele și revistele timpului”) precum și metoda de lucru („sau să scoatem din opera poetului inducții logice”).

Dacă acceptăm teoria lui Vladimir Propp potrivit căreia sensul unei povestiri e dat de ordinea bună a evenimentelor, observăm că firului narativ al vieții lui Grigore Alexandrescu în variantă lovinesciană stă sub semnul cumulării de informații în mod investigativ, cu determinări numeroase, în exces. Pe teritoriul acestei căutări pline se instalează, după cum anticipam, deducția logică atunci când sursele nu coincid asupra informațiilor de bază („s-a născut la Târgoviște la 1812, după afirmația lui Ghica, deși după înștiințarea de moarte ar trebui să ne hotărâm pentru 1810”). Poezia *Adio. La Târgoviște* este citată *in extenso* ca argument pentru o altă serie de deducții logice: stabilește că anii copilăriei au fost „din cei mai fericiți” („Din zilele trecute, din vechea fericire,/ Din veacul meu de aur, din sfântul meu amor,/ Idei au rămas numai, precum o nălucire/ Rămâne dimineața din visuri cae zbor.”), subtrage ani calendaristici pentru a calcula data exactă a decesului părinților („De când pierdui părinți-mi trei ierni întregi trecură”). Din tonul elegiilor deduce circumstanțele vieții poetului: „De ținem seama de tonul celor cinci elegii tipărite în 1832, anii următori i-au fost penibili”.¹⁵

Pe baza conceptului de *sugestivitate* Ligia Tudurachi conturează un cadru teoretic în virtutea căruia admitem că este posibil ca în creația unui scriitor să apară dinamici paralele care, în loc să conecteze determinist domeniile activității lui, implică un transfer organic de teme și obsesii. În ceea ce privește *sugestivitatea*, ea afirmă că se poate urmări disponibilitatea criticului pentru conceperea unei teme specifice, a unui leitmotiv, care se perpetuează în virtutea obsesiei, nu a unei coerențe doctrinare, văzând în conceptul *sugestivității*, dincolo de exprimarea interesului unui teoretician și ideologia unui istoric literar, manifestarea unei reverii: „*Sugestivitatea* acoperă nu numai o teorie a limbajului, ci și o visare în marginea cuvântului.”¹⁶

Ca să definească situarea *sugestivității*, Lovinescu recurge constant la prepoziții de plasare spațială și temporală concretă, indicații referitoare la instalarea teritorială a sugestiei, dar și la sugestii de lectură, precum și invitația constantă adresată cititorului să îl însoțească în demersul deductiv („din contemplarea Târgoviștei”, „din timpurile încolțirii, ale nevoiei”, „suntem siguri de ceea ce se putea învăța la el”, „în casa lui Ghica”, „la Eliade acasă, în mahalaua Dudescului”).

Acest larg fenomen citațional care l-a recomandat pe Lovinescu ca un autor livresc și a provocat unele investigații în direcția intertextualității este citit de Ligia Tudurachi drept prezență în planul ficțiunii: „discursurile citate mobilează interioritatea personajelor, se înserează în conversațiile lor, le determină, într-un cuvânt *viața*.” Pe de altă parte ea identifică, prin modul în care se intră în citat, un scenariu didactic imaginat de Lovinescu, cu un ton care dă episoadelor evocate un aer nefiresc, de teatru absurd, prin decupările operate în raport cu textul citat.

Un scurt inventar al verbelor și locuțiunilor verbale folosite în monografie este sugestiv pentru metoda lui Lovinescu: „ar trebui să ne hotărâm asupra”, „nu știm decât că”, „fără să știm când anume și în ce împrejurări”, „pare totuși a fi fost”, „din studiul cronologic al poeziilor lui Alexandrescu vedem că”, „conchidem că”, „de ținem seama de”, „când și în ce împrejurări (...) iarăși nu găsim nicăieri”, „lectura mai atentă a versurilor sale ne dă indicații cel puțin în privința anului”, „deducem din următorul vers cu privire la copaci că Alexandrescu plecase toamna”, „ce a făcut în București în iarna următoare nu știm, dar e probabil că a stat liniștit în beciul de sub scara Mitropoliei, unde locuia”, „cea dintâi dată mai sigură cu privire la Alexandrescu o avem din primăvara anului 1831, dar și de data aceasta ne lovim de oarecare îndoieli”, „oricât de neînsemnată ar părea greșeala lui Ghica, e totuși neliniștitoare, deoarece mai lesne se poate uita un an decât școala sau chiar localul de școală unde ai învățat”, „dacă toate datele biografice nu ne-ar arăta că

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ TUDURACHI, Ligia, *op. cit.*, p. 59

anul întâlnirii a fost negreșit 1831, l-am fi schimbat mai lesne decât să admitem o eroare atât de neexplicabilă”, „pentru alte amănunte, trebuie să ne adresăm, așadar, foilor timpului”.

Întânim și ipostaza naratorului omniscient, care devoalează epilogul chiar din evocarea momentului întâlnirii celor două personaje, Alexandrescu și Ghica: „Ghiața se rupe deodată; necunoscutul dovedea că e *cineva*. La ieșire, apropiindu-se de dânsul, Ghica începe să-l iscodească, iar tânărul poet îi recitează scene întregi din *Fedra* și *Andromaca* lui Racine și chiar *Adio. La Târgoviște...* Din acea zi tinerii se împrietenesc – prietenie care avea să dureze până la moarte, adică peste cincizeci de ani”. / „Încântat, Văcărescu îl sărută, zicându-i: „Băiete, tu o să fii un poet mare”. Vorbe în care vedem o prevestire și un botez literar.”

Monografia dedicată *Vieții lui Grigore Alexandrescu* se încheie cu un tablou realizat cu o tehnică portretistică călinesciană: „Anii trec apoi, fără a ne aduce ceva nou; un vâl negru s-a lăsat peste mintea poetului. La 25 noiembrie 1885 se stinge, uitat aproape de toți, întovărășit la groapă numai de prea puțini prieteni. Contemporanii îl uitase, posteritatea l-a răzbunat însă: din lumea atâtor măririi trecătoare, figura poetului se desprinde încă vie. Fără a fi popular – afară doar prin unele fabule -, Alexandrescu a înfruntat rugina timpului și, după Eminescu, rămâne încă până azi cel mai puternic poet intelectual al literaturii noastre.”¹⁷

Noul biografism propus de cecetările ultimilor ani afirmă că postura aleasă de către autorul literar, se construiește cu fiecare opțiune făcută, de la tematică, la stilul de scriitură și pozițiile publice avute pe teme literare sau din orice alt domeniu. Cu alte cuvinte, ceea ce autorul alege să fie și ceea ce permite să se vadă, modul în care se pune în scenă, inclusiv asumarea unei identități literare construite, manipulate, sau pur și simplu fabricate, reprezintă o postură în sine.

Bibliografie

- BOT, Ioana, *Prefață*, în Ligia Tudurachi, *Cuvintele careucid. Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2010.
- LOVINESCU, Eugen, *Opere III*, Editura Minerva, București, 1984.
- MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.
- MARTIN, Mircea, *G. Călinescu și „complexele” literaturii române*, Editura Albatros, 1981.
- TUDURACHI, Ligia, *Cuvintele careucid. Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2010.

¹⁷ LOVINESCU, E., *op. cit.*, p. 37

